

немовних ВНЗ. Застосування інноваційних методів забезпечує інтерактивність навчання, створює спеціальне іншомовне середовище, що сприяє збільшенню мотивації вивчення іноземної мови та покращує якість навчання.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Никитина Н.Н. Введение в педагогическую деятельность: теория и практика / Н.Н. Никитина, Н.В. Кислинская. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 224 с.
2. Павлова Е.В. Инновационные методики обучения иностранным языкам / Е.В. Павлова, Н.А. Кобзева, И.С. Овчинникова // Молодой ученый. – 2015. – № 12. – С. 790-792.
3. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Сафонова В.В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизаций / В.В. Сафонова. – Воронеж: Истоки, 1996. – 237 с.
5. Сурмін Ю.П. Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можливості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології: Кол. моногр. / Ю.П. Сурмін. – К.: МАУП, 2005. – 126 с.
6. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навч. посіб. / П.М. Щербань. – К.: Вища шк., 2004. – 207 с.
7. Oxford R.L. Teaching and Researching: Language Learning Strategies. Pearson Longman, 2011. – 360 pp.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ольга Максимова – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри філософії, соціально-гуманітарних дисциплін, іноземних мов, української та латинської мови № 2 Донецького національного медичного університету.

Наукові інтереси: методика професійної освіти, інноваційні технології викладання іноземної мови.

УДК 378.147:811.124]:61

ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗА ФАХОВИМ СПРИЯТТЯМ В СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Ганна ПАТЛАТА (Кропивницький, Україна)

Оксана РІЖНЯК (Кропивницький, Україна)

Г.В.Патлата, О.І.Ріжняк. Особливості лінгвістичної підготовки за фаховим спряттям в системі медичної освіти.

У статті розглядаються проблеми впровадження інноваційних методів навчання при викладанні дисциплін лінгвістичного циклу в медичних вишах, а саме: різні види інтеграції, використання інформаційно-комп'ютерних технологій в лінгвістичних курсах, впровадження рейтингового оцінювання лінгвістичних досягнень студентів.

Ключові слова: *інноваційні методи навчання, інформаційно-комп'ютерні технології, рейтингове оцінювання, форми контролю, тестування, завдання, машинний переклад.*

Ganna Patlata, Oksana Rizhnyak. the application of innovative methods in teaching disciplines of linguistic cycle in medical higher educational establishments.

The article considers the problems of the application of innovative teaching methods in teaching disciplines of linguistic cycle in medical higher educational establishments, namely: different types of integration, the use of information and computer technology in teaching language courses, the application of the rating estimation of linguistic achievements of students.

Keywords: *innovative teaching methods, information and computer technologies, the rating assessment, forms of control, testing, assignments, technique, machine translation.*

Мовна підготовка студентів сучасних медичних вишів має певні особливості. Швидкозмінність сучасного суспільства призводить до зміни вимог як до системи освіти загалом, так і до медичної освіти зокрема. Сучасному суспільству потрібні не просто фахівці, що мають певні традиційні знання, уміння та навички, а професіонали міжнародного рівня. Необхідність відкритості, мобільності, швидкого реагування на зміни в суспільстві призводить до постійного перегляду та адаптування нормативної бази в освіті, розробки й впровадження в педагогічний процес нових методів і форм навчання. Як наслідок – виникнення та протиставлення понять «традиційне» та «інноваційне» навчання.

Традиційність навчання пов'язують з нормами освіти, покликаними сформувати певну професійну базу знань, умінь і навичок, без яких неможливо фахова медична підготовка.

Однак традиційне навчання як система володіє певною замкнутістю, консервативністю і не завжди встигає за швидкозмінним розвитком суспільства, що викликає необхідність інновацій, під якими розуміють «нововведення, зміну, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях» [2].

Серед таких інноваційних технологій найбільш дієвими в процесі лінгвістичної фахової підготовки, на наш погляд, є наступні:

- Застосування знань з одного предмету при вивченні знань іншого (інтеграція різних типів);
- Особливості використання машинного перекладу та інших інформаційно-комп'ютерних технологій в практиці викладання лінгвістичних курсів;
- Тестування та рейтингове оцінювання лінгвістичних досягнень студентів медичних вузів.

Розглянемо ці питання детальніше.

Інтеграція. Нагадаємо, що під інтеграцією (від лат. *integratio* - відновлення, поповнення, від *integer* - цілий) зазвичай розуміють як процес і результат взаємодії елементів (із заданими властивостями), що супроводжується відновленням, встановленням, ускладненням і зміцненням істотних зв'язків між ними на основі достатньої підстави, в результаті чого формується інтегрований об'єкт (система) з якісно новими властивостями, у структурі якого зберігаються індивідуальні властивості вихідних елементів [2, 340].

Існують різні рівні інтеграції: інтеграція в межах теми; інтеграція в межах розділу навчального матеріалу; інтеграція в межах однієї дисципліни; інтеграція в межах споріднених дисциплін; інтеграція між дисциплінами різних циклів і навіть інтеграція як особливий дидактичний принцип навчання.

З одного боку, при вивченні усіх спеціальних дисциплін саме термінологічна база складає більшу частину всього програмного матеріалу: анатомічна, клінічна, фармацевтична, хімічна та інша термінологія. По друге, крім державної та іноземної мов, які також вивчаються за «фаховим спрямуванням», студенти цього напрямку вивчають курс «Латинська мова та основи медичної термінології», назва якого відображає його надзвичайно потужні інтеграційні можливості.

Нагадаємо, що існує багатовікова світова традиція використання латинської мови як особливого інструменту оволодіння науковим знанням, який і сьогодні прийнято вважати одним із найважливіших засобів наукової інтеграції. Саме цим фактором пояснюється особливий статус латинської мови в сучасному європейському освітянському просторі, де її вивчення - звичайне явище для більшості учбових закладів, включаючи коледжі та гімназії, в той час, як у нашій країні традиційно саме латинська мова вважається однією з найскладніших дисциплін першого курсу медичних факультетів, адже ніякого попереднього знайомства з її особливостями не було. Викладачам мовникам необхідно ввести поняття терміну та термінологічної моделі та пояснити однотипність побудови граматичних моделей медичних термінів як українською (російською), так і латинською мовами, зупинившись на основних моделях узгодженого та неузгодженого означень (типу *rota* *positio* *in* *oratio* - *porozhnia* *roty*). Після подальшого знайомства з іменником та його граматичними категоріями необхідно постійно вимагати від студентів пояснення типу моделі для кожного медичного терміну з використанням умовних позначень типу *SN SG* та *SNAN* в усіх їх варіаціях. Така робота повинна проводитись паралельно всіма викладачами-лінгвістами при вивченні державної, іноземної або мови викладання, адже всі ці курси викладаються за професійним спрямуванням на базі медичної та анатомічної термінології. Така лінгвістична інтеграція вимагає від викладачів постійної співпраці не тільки між собою, а і, великою мірою, з викладачами фахових дисциплін, наприклад, на рівні обговорення необхідного лексичного мінімуму або відокремлення найбільш складних випадків та ін. Основна робота з цього напрямку проводиться під час вивчення курсу латинської мови, якій історично відводиться дуже важлива роль - об'єднання окремих елементів знань з різних дисциплін в більш-менш логічне уявлення про предмет навчання в цілому, адже давно відомо, що *Nulla est doctrina sine lingua Latina* - Нема науки без латини.

Машинний переклад та інші інформаційно-комп'ютерні технології.

Сьогодні можна з впевненістю визнати, що практично кожен студент має вільний цілодобовий доступ до інтернету з його онлайн-словниками, сайтами допомоги та сервісами підтримки. Всі викладачі розробляють комп'ютерні програми свого курсу, займаються впровадженням дистанційної освіти, освоюють нові технології. Вже неможливо забороняти чи нехтувати комп'ютерні словники, необхідно визначити їх переваги, в першу чергу, добре розуміти можливі недоліки з метою їх подальшого усунення.

Розглянемо плюси та мінуси онлайн-перекладачів, тобто програм, що виконують переклади текстів з будь-якої мови на будь-яку. Такі програми поділяються на локальні, які встановлюються на комп'ютері користувача та не залежать від наявності інтернету в аудиторії, та веб-сервіси, тобто плагіни, які виконують перетворення тексту в режимі онлайн. Враховуючи, що останнім часом практично всі вищі навчальні заклади в своїх аудиторіях та гуртожитках запровадили зони вільного доступу до інтернету, студенти надають перевагу саме таким засобам перекладу.

Так що таке онлайн-перекладач? Будь-яка система пошуку на це запитання відразу видає декілька сотень посилань на такі програми та плагіни. Будемо вважати це перевагою веб-перекладу, як і надзвичайну простоту його використання. Достатньо вибрати мови перекладу та необхідну частину тексту, перенести цю частину в відповідне вікно в тілі плагіну та натиснути кнопку «Перекласти». В більшості систем така послуга надається цілком безкоштовно. Існують сайти, де онлайн синхроністи мають у своєму арсеналі можливість вибрати спеціалізацію тексту за тематикою (освіта, медицина, бізнес та інші), часом і т.д. Мабуть, на цьому переваги закінчуються. А далі недоліки. Скоріше один великий – якість. Відомий експеримент, коли те саме речення «Я уверен, что знание языка мне понадобится» ввели для перекладу на різних сервісах та отримали різні переклади, в деяких випадках взагалі набір слів замість очікуваного речення. Тому необхідно уважно перевіряти якість кожного сервісу. Крім того, не усі онлайн системи мають достатню кількість тематичних баз. У багатьох системах перекладу у вільному доступі наявні тільки загальні теми. Це, так би мовити, об'єктивні недоліки, що пов'язані з труднощами перекладу сучасних поширених мов. Особливі труднощі виникають під час перекладу з латинської мови. По-перше, такий переклад практикується відносно недавно, по-друге, латинська мова має свої певні особливості. Зупинимось на цих питаннях детальніше.

Відомо, що з 2010 року латинська мова отримала офіційний статус 58-ої мови, запропонованої Google Translate для прямого та зворотного перекладу. Також з цього часу запропонована функція голосового перекладу для допомоги користувачам з вимовою. Своє рішення компанія мотивує тим, що кожен рік сотні тисяч тільки американських школярів здають екзамен з латинської мови. Новий сервіс орієнтований в першу чергу на студентів та вчених, що займаються філософією, медициною, літературою, філологією та іншими науками, де традиційно використовуються знання з латинської мови. Підкреслюється, що тисячі книг вже надруковані та продовжують друкуватися латиною зараз. The Fast Company попереджає, що хоча для формування системи використовувались мільйони текстів, які вже перекладені на сучасні мови, треба враховувати, що до багатьох творів (особливо художніх) ми все ще маємо доступ тільки мовою оригінала.

Розробники блогу зробили в анонсі запис латиною "Veni, Vidi, Verba Verti", перефразуючи відомий вислів Цезаря. При автоматичному перекладі вислову на англійську та інші аналітичні мови пропонується адекватний та коректний переклад. Під час спроби отримати переклад цього вислову за допомогою сервісу на українську (або російську) виникає текст, структурований граматично неправильно – «Я прийшов, я побачив, я переклав слова». Google визнає складність перекладу «мертвої мови» і тому заздалегідь попереджає про імовірність виникнення різноманітних помилок, пропонуючи студентам та школярам враховувати обмеження програми та не розраховувати на гарні оцінки за переклад, якщо він зроблений виключно за допомогою онлайн-перекладача. Тому в арсеналі кожного викладача латинської мови знайдеться багато зразків несподіваних перекладів студентів, отриманих таким чином. Необхідно звертати увагу на наявність навіть в медичній термінології омонімії *os, ossis n* «кіста» та *os, oris n* «рот, уста»; синонімії *cervix, idis f* та

collum, n i – «шийка», чергувань *pes, pedis* «нога, стопа» або структурна невідповідність термінів на зразок – «запалення середнього вуха людини» - *otitis, idis f.*

Крім того, кожен студент, який вирішив користуватися технічними засобами перекладу, з перших тем повинен засвоїти, що словниковий запис іменника та дієслова в латинській та рідній мовах суттєво відрізняються.

За програмою знайомство з латинською граматикою починається вже з другої теми. Крім загального знайомства з частинами мови на цьому практичному занятті детально розглядаються іменники та прикметники. Після засвоєння загальних понять і тренувальної групової роботи під керівництвом викладача дуже важливо, щоб кожен студент виконав низку самостійних індивідуальних завдань по знаходженню в словнику прикладів іменників різних відмін (згадаймо, що показником відміни в латинській мові є закінчення родового відмінку, яке обов'язково подається в словнику після початкової форми), визначенню їх роду, особливо для тих випадків, де він не збігається з рідною мовою. Серед прикладів обов'язково повинні бути лексеми, які не мають відповідних форм однини чи множини (*singularia et pluralia tantum*), іменники спільного роду, винятки першої відміни чоловічого роду та ін. При цьому бажано, щоб індивідуальні завдання були однотипні, щоб викладач мав можливість пояснити типові помилки, зробити необхідні узагальнення та висновки.

Помилки перекладу були, є та будуть завжди. Адже навіть святий Джером, якого вважають покровителем перекладачів, був не безгрішний (згадайте, скільки віків існувала його версія «рогатого» Мойсея). Тому головна задача викладача – навчити студентів творчо працювати з усіма видами словників, поєднуючи можливості та переваги кожного з них, постійно вдосконалюючи свою майстерність – *Saepe stilum vertas* – «Часто повертай стиль».

Можливість отримання знань не тільки від викладача і навіть без викладача (дистанційні форми освіти) кардинально змінює функції викладача, зводить їх до функцій управління учбовим процесом, що, в свою чергу, збільшує вимоги до професійної компетенції педагога. Згадаємо етимологію цього слова та його первинне значення: *педагогом* в Давньому Римі називали раба, що супроводжував дитину до школи від *pes, pedis* «нога, стопа». Подібним чином викладач сьогодні супроводжує студента на його шляху до знань.

Тестування та рейтингове оцінювання лінгвістичних досягнень студентів.

Реформування вищої освіти в напрямку запровадження кредитно-модульної системи та введення нових державних стандартів неможливе без організації об'єктивного вимірювання навчальних досягнень студентів. Відомо, що в розвинутих країнах вже давно сформувалася галузь знань «освітні вимірювання» (*educational measurement*). В українській педагогіці можна говорити тільки про початок шляху створення вітчизняної системи розробки та використання якісних стандартизованих та сертифікованих тестових матеріалів, які придатні для проведення незалежної оцінки якості знань суб'єктів навчання, якості освіти на різних освітніх рівнях у державі, а також для атестації освітніх закладів.

Становлення вітчизняної системи педагогічного тестування поки що відбувається нерівномірно: з одного боку, це модний напрям, підкріплений великою кількістю «домашніх» авторських предметних тестів, з іншого – якість таких тестів не завжди відповідає стандартним вимогам, які теж знаходяться на етапі формування. На наш погляд, це процес закономірний та позитивний. Адже тільки через «перехід кількості до якості» зазвичай відбувається становлення всього нового, тим більше, що іноді нове – це добре забуте старе: вітчизняна наука і раніше зверталася до різних видів тестування. В доробках кожного викладача завжди є різноманітні тести з окремих тем. Зазвичай вони стосуються перевірки елементарних знань та навичок. Всі філологи вміють користуватися (в тому числі, складати самостійно, так би мовити, під власні вимоги) тести з фонетики, лексики, морфології, фахової термінології та ін.

Традиційно при вивченні синтетичних мов (українська, російська, латина та ін.) велике значення надається формуванню умінь граматичного аналізу як одного з етапів перекладу, а саме, умінь визначити граматичну форму слів, умінь визначити початкову форму слова та умінь користуватися словниками (або відповідними комп'ютерними програмами). В той

час, як при вивченні більшості мовних курсів використання комп'ютерних технологій викликає сумніви та нарікання, то якісна перевірка знань фахової термінології медичної галузі без використання таких засобів, як машинний переклад, тестування та ін. не уявляється можливою.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гусев В.С. Google: эффективный поиск. Краткое руководство. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2006. – 240с.: ил.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. - К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Самойлов Д.В. О переводе медицинского текста. Издательский дом «Практика», 2005.
4. Яшанов С.М. дидактична концепція навчання на основі комп'ютерних технологій//Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 20 : збірник наукових праць / за ред. В.П.Сергієнка. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. С. 170.
5. <http://translator.tochka.net>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Ганна Патлата – викладач кафедри філософії Донецького національного медичного університету.

Наукові інтереси: німецька мова, латинська мова, методика викладання.

Оксана Ріжняк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та загального мовознавства Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, доцент кафедри філософії Донецького національного медичного університету.

Наукові інтереси: російська мова, латинська мова, методика викладання.

УДК 811.112.2'246.2(07)

ТЕХТКОМПЕТЕНЗ ALS BESTANDTEIL DER SPRACHKOMPETENZ

Iryna PIANKOVSKA (Kropyvnytskyi, Ukraine)

Ірина Пянківська. Текстова компетенція як складова мовної компетенції. Статтю присвячено питанням текстової компетенції (ТК) як ключової компетенції на занятті з іноземної мови. У науковій праці описано, яку роль відіграє ТК з-поміж інших мовних компетенцій (граматичної, ілюктивної, соціолінгвістичної). Велику увагу приділено визначенню поняття «ТК», в якому на передній план виступає опозиція «усне мовлення – писемне мовлення». Підкреслено особливу роль ТК під час формування навичок на лексичному й граматичному рівні, а також на рівні знання різновидів тексту, коли на підставі змістового й мовного опрацювання текстів велике значення надається формуванню іншомовної комунікативної компетенції. Визначено методи й принципи, які сприяють формуванню цих навичок. Окрім того, перераховано найважливіші завдання ТК, встановлено індикатори, які дають змогу оцінити ТК студентів, а також представлена трифазна модель для формування ТК, розроблена С. Шмольцер-Айбінгер. Також у статті йде мова про текст як основу ТК, різні підходи до визначення тексту, його особливості й характерні ознаки, усні й письмові форми, найважливіші функції текстів у підручниках, роль різних видів текстів під час формування ТК та їх значення для успішної комунікації.

Ключові слова: текстова компетенція, мовна компетенція, заняття з іноземної мови, мовна навичка, усні та письмові види діяльності, текст, вид тексту, текстова конструкція, текстова реконструкція.

Iryna Piankovska. Textkompetenz als Bestandteil der Sprachkompetenz. Der Beitrag ist den Fragen der Textkompetenz (TK) als Basiskompetenz in Fremdsprachenunterricht gewidmet. Darunter wird beschrieben, welche Rolle die TK zwischen den anderen Sprachkompetenzen spielt. Große Aufmerksamkeit wird der Definition des Begriffs „TK“ geschenkt, indem die Opposition „Mündlichkeit – Schriftlichkeit“ in den Vordergrund gestellt wird. Es wird die besondere Rolle der TK bei der Förderung der sprachlichen Fertigkeiten auf den Ebenen des Wortschatzes, der Grammatik und des Textsortenwissens hervorgehoben, und Methoden und Prinzipien bestimmt, die dazu beitragen. Außerdem werden die wichtigsten Aufgaben der TK aufgezählt, Indikatoren festgestellt, die erlauben, die TK der Studierenden einzustufen, sowie auch ein 3-Phasen-Modell zur Förderung der TK, das S. Schmörlzer-Eibinger ausgearbeitet hat, dargestellt. Auch behandelt der Beitrag den Text als Hauptpunkt der TK, verschiedene Ansätze zur Textdefinition, seine Besonderheiten und charakteristischen Merkmale, mündliche und schriftliche Formen, die wichtigsten Funktionen der Lehrbuchtexte, die Rolle der verschiedenen Textsorten bei der Herausbildung der TK und für eine erfolgreiche Kommunikation.

Schlüsselwörter: Textkompetenz, Sprachkompetenz, Fremdsprachenunterricht, sprachliche Fertigkeit, mündliche und schriftliche Aktivitäten, Text, Textsorte, Textkonstruktion, Textrekonstruktion.

Iryna Piankovska. Text competence as a component of linguistic competence. The paper deals with the questions of text competence (TC) as a key competence in foreign language classes. The role of TC among other linguistic competences (grammar, illocutionary, sociolinguistic) is described. Much attention is paid to